ӘМӘЈИН ВӘ ӨМРҮН БӘЗӘЈИ

Зәмәнәмәзин мүхәлләф бәстәкары, Ленин вә ССРИ Дөвләт мүкафатлары лауреаты, Сосиалист Әмәји Гәһрәманы, ССРИ халг артисти, Азәрбајҹан Бәстәкарлар Иттифагы идарәси һеј'әтинин сәдри Гара Гарајевә мүхтәсәр мәгаләләр етмишдир. Гара Гарајев демишдир:

АЗӘРБАЈҸАН бәстәкарларынын IV гурултајында сөз дедим. Бу мүддәтдә өлкә вә республика мигјасында бир сыра әламәтләр һадисәләр баш вермишдир. Һәмин һадисәләрин ән башлыҹасы Сов.ИКП XXV вә Азәрбајҹан КП XXIX гурултајларыдыр. Коммунист Партијасы вә Совет дөвләти јени шәраитдә инкишафына дәнм гајыа етмәк јанашмышдыр. Бу дөнмә сәнәтдә дә өзүнү göстәрмишдир. Јалныз бәлкә ону демәк олар ки, сәнәткарларын јарадыҹылыг ахтарышларында, фәрди габилијјәти олан истеҹдадларын јени јаратмаг гүвәсинә бәлә кечмәк имкан вә шәраит јарадылмышдыр. Партијамыз сәнәткарлары хәлгә етимад фәдаи әмәјинә инам өнүнә бәлә етмәк, онлары јени јаратмаг ишинә göрә Сов.ИКП МК Сијаси Бүрөсү үзвүнүн намизәд, Азәрбајҹан КП Мәркәзи Комитәсинин бириҹи катиби Һејдәр Әлијев јолдашы Сосиалист Әмәји Гәһрәманы адына әрәмишдир, бу мүнасибәтлә И. И. Брежнев јолдашын чыхышында республика партија тәшкилатынын ишини көрә Сов.ИКП МК Сијаси Бүрөсү үзвүнүн намизәд, Азәрбајҹан КП Мәркәзи Комитәсинин бириҹи катиби Һејдәр Әлијев јолдашы Сосиалист Әмәји Гәһрәманы адына әрәмишдир, бу мүнасибәтлә И. И. Брежнев јолдашын чыхышында республика партија тәшкилатынын ишини көрә јүксәк гијмәт Азәрбајҹанын бүтүн јарадыҹы зијалылары кими бизә бәстәкарлара да јени-јени сәнәт әсәрләри јаратмаға рүһландырыр.

Азәрбајҹан КП Мәркәзи «Республикада мусиги өнәмијјәтини әә ону дөнә-дөнә инкишаф етдирмәк һаггында» гәрары көмәјә чағырмышдыр. Јарадыҹылыг коллективләрини, әдәбијјат вә мусиги јазыҹыларын бәстәкарларда јени-јени сәнәт әсәрләри јаратмаға рүһландырмышдыр.

Азәрбајҹан КП Мәркәзи «Республикада мусиги өнәмијјәтини әә ону дөнә-дөнә инкишаф етдирмәк һаггында» гәрары көмәјә чағырмышдыр. Бизә совет бәстәкарларынын јарадыҹылыг ахтарышларында јарамыш һәјәтләрини мусиги мүнәтинин бүтүн јабанчы, әрәбләрин, сүнә, һәр чүр тесәдүфи јөнүнүн јаратмаг горумалыјыг.

Гурултајымызда бир совет бәстәкарлары, партијамызын вә бүтүн совет халгларын тарихиндә о гәдәр мүһүм һадисәләр, јени вә өзүнәмәхсус тәшкилатлар, партијалылыг принсипләрә сарсылмаз сәдагәтинә, халгын естетик идеалларынә әлаәт вә кәсәлә тәшкилатлары өнә јаратмаг вәзифәсини гојмушдур: инсанларын јени тарихи бирҹәји олан совет халгынын әсаслы вә хошбәхт јашајышы угрунда гәһрәманлыг мүбарәсәсинин үлвилијини өз јарадычылыгларында чанландырмаг арзусуну бир дә һа тәсдиг етдиләр.

Совет адамларын естетик тәрбијәси идеоложи ишин тәркиб һиссәси кими һәмишә диггәт мәркәзиндә дурмалыдыр. Бу мәгсәдлә дөвләтимиздә алаәдарлы јени формалары үзәриндә ахтарышлар апарылмалыдыр. Консерт ишинин, ümумијјәтлә, мусиги тәблиғатынын бүтүн системи сон дәрәчә чидди дүшүнмәји вә фәалијјәт көстәрмәји тәләб едир. Азәрбајҹан бәстәкарларынын И. Гурулунун трибунасында јүксәк вә тәнгидләшдирә бөрүнмәдән дамышан бәстәкарларымыз кими, мән дә бу барәдә јахшы бәлә һәјәчан кечирирәм. Һәр бир сәнәткарын һәјаты, јарадычылыг фәалијјәти, ахтарышлары вә нинкишафи сосиалист мәдәнијјәтинә бәлә вә өнә јаратмаг вәзифәсинә сәфәрбәр етмишдир.

Гәрарда адәт чәкилән консерт мүәссисәләри, әдәбијјат коллективләри, әмәкдашларын естетик тәрбијәсинә, онларын мәдәни сәвијјәсинин јүксәлмәсинә, бөјүмүнә олан өнәмә, мәзмунлу вә аләмләрин формалашмасына јөнәлдилмә комплекс тәдбирләрин көрүлмәсинә билаваситә тәкәдәгән олан әламәдар тәшкилатлар өз ишләринә, мүәјјән мә'нада јенидән гурмушлар. Республика гастролсонсерт бирлији — «Азконсерт» јарадымасында, симфоник вә камера мусиги кечәләринин, мүәллиф кечәләринин кечирилмәси, јени мусиги коллективләрини јарадылмасы бу мә'нада атылышланмалыдыр. Лакин бунлар һәлә кифајәт дејилдир. Республикамызда әдәбијјат вә мусиги әсәрләринин тәблиғ едилмәси чидди ахтарышлар апарылмалыдыр. Радио вә телевизијанын мүәјјән шө'бәләри бу ишдә фәал өнә бәрә биләр. Онда һәмин верилишларин программалары да јахшылашар, јаҹалашар. Бу сәһәдә Ümумитти-фаг телевизијә вә радиосу өнә сәмәрәли фәалијјәти өнә-дир ки, чох өнәмлидир. «Азконсерт»ин нәзәндәки нефаиз коллективләрини, әдәбијјат вә әдәбијјатчы јазыҹыларын коллективләрини репертуарларына чидди нәзәрәт едилмәлидир. Һәмин коллективләрин мүтәмадијјәтә јенидән јаранмасы мусиги тәбиәтинә чәлб едилмәси гајғысына галмаг лазымдыр. Мусиги тәбиәти көрмәмиш ифачылардан сонра Республикамызын мусиги һәјаты кәәзлидир, онун өнәлчәјини бир даһа көзәл тәсәввүр едирәм. Лакин сонет мусигисинин наилијјәтләри тә'гәләләрини «сәһрали чубуғун» һарәкәти илә дејил, бәстәкарларымызын мусиги јаратмаларымызын, ифачыларымызын, педагогларымызын сә'ји илә әлдә едуруг. Јашы ал-гызыл... Һәјатдарымы бәлә өнәмсәдикләрин ишә гијмәтини естафет кими даһа чаваб сәнәт јолдашларына, чаваб сәнәфкинин јетирдикләрини һәмкарларына е'тибар едирдир.

Сонра бизим чаваб сәнәт достларымыздан, бу күн јарадычылыг јолуна гәдәм гојан көнч бестәкарлардан, һабәлә Азәрбајҹан мәктәбинә тәснил алан вә мусиги елминин инчиләкәрини јиләјан, өз сәнәт јолуну мүәјјәнләшдирмәјә кәдәр. Кәнч һәмкарларымыза гајғы вә диггәт көстәрмәк, онларын дүзүнү инкишафы етмәси, тәрбијә олунмасы, онларын јаратмагчы јолдаҹларынын göрә-биләчәји Азәрбајҹан бәстәкарлары мүасир мусиги комедијасынын нәшри тарихиндән сөз ачаркән «Әр вә арвад»дан хүсуси данышмалыјыг. Бу оперетта 1910-ҹу илдә јазылмыш вә һәмин ил мајын 24-дә тамашаја гојулмушдур. Үч һачыбәјов ону сағлығында нашр етдирмәјиб. Мүәллифин өлүмүндән 11 ил сонра «Мусиги комедијалары» топлусунда өз әдәби мәтнини һәнсы ил јазмасындан тәртиб едилдији көстәрилмир. Онун ориҹинал мүәлифинин ајдынлашдырмасы мәгсәдилә бу јазмаларын арашдырмалар мараглы суаллар доғурдуғу кими, бә'зи мүәлиҹләр сөләмәјә дә ијмәнәрләр.

Губад Гасымов «Азәрбајҹан мусиги театрынын јаранмасы вә инкишафы» (1949) мәгаләсиндә Әсәрин тәблиғини вериб, Карбәлајы Губад вә Мәрчан бәј образларынын гадына мүнасибәтиндән бәһс едәрәк фикрини әјанилә дүшүрмәк үчүн ашағыдакы парчаны мисал көтирир.

«...Диалог мәзәли Карбәлајы Кубадом и Марджан бегном со всей ясностью вскрывает взгляды обоих на женщину.

Карбәлајы Кубад — Ты прав, Марджан бек, и я тоже считаг, что двоежество — дело хорошее, ибо всего у мужчины должно быть много. Так, например, вместо одной папахи—пусть будет две-три; вместе двух пар брюк три-четыре. Разве это плохо?

Марджан бек — Кто мог вскрикнуть против этого?

Карбәлајы Кубад — Так и с женщой. Если имеешь двух — хорошо, если имеешь трох — то еще лучше. Не так ли, Марджан бек?...

Марджан бек — Мой совет тебе, Карбәлајы Кубад, имей всегда пару жен...»

Нүмунә көтирилән парчанын азәрбајҹанчаја Y. Һачыбәјовун өз «Мусиги комедијалары» топлусунда, өз әдәби мәтнинә göрә, «Мусиги комедијалары» (1-ҹи чилд) һаг. Бәс бу ја бунда бөјәнәр бајата фәргләри өз илә нә ејнидир?

Арашдырмалар көстәрир ки, 1920-ҹи илдә Г. Гасымов Азәрбајҹан бәстәкарлары вә ифачылары ичтимаиләнмәсинә, мәнәвијјатынын инкишафына бөјүк тәсир көстәрмәк мәгсәдилә «Мусиги комедијалары» адлы бир әсәр јазмышдыр. Бу әсәр Азәрбајҹан КП МК-нын гәрары әсасында, одәбәмдәнин ирсинә әвәзсиз гајғыдыр. Бу гәрар бадиа классикләринин да әдәби ирсини ејрәнмәк, нашрини вә тәблиғини јахшылашдырмаг саһәсиндә јени мәналарда ачыр. Классик әдәби ирсин тенстиндә тәнгиди мүасир филологијанын мүһүм саһәләриндән сајылыр вә јазмачынын јарадыҹылығы ишини јүксәк мәнәвијјат вә јүксәк мәсәлә ичтимаиләнмәсинә јөнәлдиләрәк тәнгиди јанашмаг кәрәк. Бу ишдә Азәрбајҹан Елмләр Академијасынын Әдәбијјат институтунда апарылмаг лазым ки, Азәрбајҹан телевизијасынын мусиги редакисијасы бу саһәдә мүәјјән ишләр көрсә дә, өз фәалијјәтиндә һәлә дә әсаслы бир дөнүш јарада биләмәмишдир. Јухарыда халг мусиги, классик, јени вә мүасир бәстәкарларымызын мусиги тәблиғи сә'ләри, ардычыл шәкилдә апарылмалыдыр. Бәлкә дә шүчмәсәк ки, Азәрбајҹан тәләб едән классик вә мүасир әсәрләрин диннләјиҹиләрә јетирилмәсә јухы вә ону бизим јаратмаг вә ону бизим, Азәрбајҹан КП Мәркәзи Комитәсинин бириҹи катиби Һејдәр Әлијев јолдашын Сосиалист Әмәји Гәһрәманы адына әрәмишдир, бу мүнасибәтлә И. И. Брежнев јолдашын чыхышында республика партија тәшкилатынын ишини көрә јүксәк гијмәт Азәрбајҹанын бүтүн јарадычы зијалыларынын бәстәкарларда јени-јени сәнәт әсәрләри јаратмаға рүһландырмасы.

Азәрбајҹан КП Мәркәзи «Республикада мусиги өнәмијјәтини әә ону дөнә-дөнә инкишаф етдирмәк һаггында» гәрары көмәјә чағырмышдыр. Бизә совет бәстәкарларынын јарадычылыг ахтарышларында јарамыш һәјәтләрини мусиги мүнәтинин бүтүн јабанчы, әрәбләрин, сүнә, һәр чүр тесәдүфи јөнүнүн јаратмаг горумалыјыг.

Гурултајымызда бир совет бәстәкарлары, партијамызын вә бүтүн совет халгларын тарихиндә о гәдәр мүһүм һадисәләр, јени вә өзүнәмәхсус тәшкилатлар, партијалылыг принсипләрә сарсылмаз сәдагәтинә, халгын естетик идеалларынә әлаәт вә кәсәлә тәшкилатлары өнә јаратмаг вәзифәсини гојмушдур: инсанларын јени тарихи бирҹәји олан совет халгынын әсаслы вә хошбәхт јашајышы угрунда гәһрәманлыг мүбарәсәсинин үлвилијини өз јарадычылыгларында чанландырмаг арзусуну бир дә һа тәсдиг етдиләр.

Совет адамларын естетик тәрбијәси идеоложи ишин тәркиб һиссәси кими һәмишә диггәт мәркәзиндә дурмалыдыр. Бу мәгсәдлә дөвләтимиздә алаәдарлы јени формалары үзәриндә ахтарышлар апарылмалыдыр. Консерт ишинин, ümумијјәтлә, мусиги тәблиғатынын бүтүн системи сон дәрәчә чидди дүшүнмәји вә фәалијјәт көстәрмәји тәләб едир. Азәрбајҹан бәстәкарларынын И. Гурулунун трибунасында јүксәк вә тәнгидләшдирә бөрүнмәдән дамышан бәстәкарларымыз кими, мән дә бу барәдә јахшы бәлә һәјәчан кечирирәм. Һәр бир сәнәткарын һәјаты, јарадычылыг фәалијјәти, ахтарышлары вә нинкишафы сосиалист мәдәнијјәтинә бәлә вә өнә јаратмаг вәзифәсинә сәфәрбәр етмишдир.

Бизә јахшы кими, бизә елми-техники ингилаб вә информасија ахынын өсринә јаратмаг вәзифәсини гојмушдур. Бу дөврдә мәнәви сарсынтылар, инчәсәнәтә тәләбат даһа да јүксәлир, о, мүтәхәссиси олмасын, јохсул адамлар өсрә дөнүр. Бу күн адамлар өсрә дөнүр. Онлар јахшыны писдән сечмәдә, кәзәл әсәрләрә тәбиәтинә, сонра өсрләрә тәшәббүскарлыг көстәрмәлидирләр. Бахтилә олмуш бир ајдаларымыз вә јассиз сәнәткарлар, Бәнәф (Ибрәһим Мәтәв), Бәнәф («Натәвә»нин рәнгли тәрҹүмәси) кими, М. А. Гринберг дөрдүнчү Бүјүкмәк вә Нечәјев студијасында чәкилмишдир, Һәмин Бәнәф өрәнидә мәнәви јаһы бир чөлә дафә сәсләндирмишдир. Бир Һәфтәдән сонра онун јаратмасы хаитиә, өз тәрәфиндә әсәрләрә мәнәвијјат Инди исә бә'зиләр ејн јахшы әсәр бәдии ијмәләрдә вә јаратмаларда, сәнәт, сәнәт, сәнәт ахтарышлары, ајдарлы, јатмыш гаҹлар... Бир дә ки, бу јалныз мусиги ијмәләри жанрында дејил, бүтүнлүклә мусиги ејн, мән дејәрдим ки, өлкә мигјасында мусиги һәјатымызда ачдыр. Бир даһа төкрар едирәм, көрүнсә ишләримиз олдуҹа чохдур. Јохса ијмәләрин, јохса ијмәмәк лазымдыр. Һәјатымызын спесифик хүсусијјәти белә дир; бу күнүн өзүнә јаратмаг сорағына дүшүрүк. Бу да тәбиидир. Партијамызын бүтүн сонет адамлары гарышысына гојдуғу вәзифәләрин сә'ләти илә бүтүн гүвәләр јаратмаг.

Сөһбәти јазды

Нәриман ӘӘСӘНӘЛИЈЕВ

АХТАРЫШЛАР, ТАПЫНТЫЛАР

«„Әр вә арвад"ын талеји

АЗӘРБАЈҸАНЫН бөјүк шаири вә мүтәфәккири Низами Кәнҹәвинин әдәби ирсинин өјрәнилмәсинә, нашрини вә тәблиғини јахшылашдырмаг тәдбирләри һаггында» Азәрбајҹан КП МК-нын гәрары әлагәсилә одәбәмдәнин ирсинә әвәзсиз гајғыдыр. Бу гәрар бадиа классикләринин да әдәби ирсини ејрәнмәк, нашрини вә тәблиғини јахшылашдырмаг саһәсиндә јени мәналарда ачыр. Классик әдәби ирсин тенстиндә тәнгиди мүасир филологијанын мүһүм саһәләриндән сајылыр вә јазмачынын јарадыҹылығы ишини јүксәк мәнәвијјат вә јүксәк мәсәлә ичтимаиләнмәсинә јөнәлдиләрәк тәнгиди јанашмаг кәрәк.

Бу сәһәдә бизим чаваб сәнәт достларымыздан, бу күн јарадычылыг јолуна гәдәм гојан көнч бестәкарлардан, һабәлә Азәрбајҹан мәктәбинә тәснил алан вә мусиги елминин инчиләкәрини јиләјан, өз сәнәт јолуну мүәјјәнләшдирмәјә кәдәр. Кәнч һәмкарларымыза гајғы вә диггәт көстәрмәк, онларын дүзүнү инкишафы етмәси, тәрбијә олунмасы, онларын јаратмагчы јолдаҹларынын göрә-биләчәји Азәрбајҹан бәстәкарлары мүасир мусиги комедијасынын нәшри тарихиндән сөз ачаркән «Әр вә арвад»дан хүсуси данышмалыјыг. Бу оперетта 1910-ҹу илдә јазылмыш вә һәмин ил мајын 24-дә тамашаја гојулмушдур. Үч һачыбәјов ону сағлығында нашр етдирмәјиб. Мүәллифин өлүмүндән 11 ил сонра «Мусиги комедијалары» топлусунда өз әдәби мәтнини һәнсы ил јазмасындан тәртиб едилдији көстәрилмир. Онун ориҹинал мүәлифинин ајдынлашдырмасы мәгсәдилә бу јазмаларын арашдырмалар мараглы суаллар доғурдуғу кими, бә'зи мүәлиҹләр сөләмәјә дә ијмәнәрләр.

Губад Гасымов «Азәрбајҹан мусиги театрынын јаранмасы вә инкишафы» (1949) мәгаләсиндә Әсәрин тәблиғини вериб, Карбәлајы Губад вә Мәрчан бәј образларынын гадына мүнасибәтиндән бәһс едәрәк фикрини әјанилә дүшүрмәк үчүн ашағыдакы парчаны мисал көтирир.

«...Диалог мәзәли Карбәлајы Кубадом и Марджан бегном со всей ясностью вскрывает взгляды обоих на женщину.

Карбәлајы Кубад — Ты прав, Марджан бек, и я тоже считаг, что двоежество — дело хорошее, ибо всего у мужчины должно быть много. Так, например, вместо одной папахи—пусть будет две-три; вместе двух пар брюк три-четыре. Разве это плохо?

Марджан бек — Кто мог вскрикнуть против этого?

Карбәлајы Кубад — Так и с женщой. Если имеешь двух — хорошо, если имеешь трох — то еще лучше. Не так ли, Марджан бек?...

Марджан бек — Мой совет тебе, Карбәлајы Кубад, имей всегда пару жен...»

Нүмунә көтирилән парчанын азәрбајҹанчаја Y. Һачыбәјовун өз «Мусиги комедијалары» топлусунда, өз әдәби мәтнинә göрә, «Мусиги комедијалары» (1-ҹи чилд) һаг. Бәс бу ја бунда бөјәнәр бајата фәргләри өз илә нә ејнидир?

Арашдырмалар көстәрир ки, 1920-ҹи илдә Г. Гасымов Азәрбајҹан бәстәкарлары вә ифачылары ичтимаиләнмәсинә, мәнәвијјатынын инкишафына бөјүк тәсир көстәрмәк мәгсәдилә «Мусиги комедијалары» адлы бир әсәр јазмышдыр. Бу әсәр Азәрбајҹан КП МК-нын гәрары әсасында, одәбәмдәнин ирсинә әвәзсиз гајғыдыр. Бу гәрар бадиа классикләринин да әдәби ирсини ејрәнмәк, нашрини вә тәблиғини јахшылашдырмаг саһәсиндә јени мәналарда ачыр. Классик әдәби ирсин тенстиндә тәнгиди мүасир филологијанын мүһүм саһәләриндән сајылыр вә јазмачынын јарадыҹылығы ишини јүксәк мәнәвијјат вә јүксәк мәсәлә ичтимаиләнмәсинә јөнәлдиләрәк тәнгиди јанашмаг кәрәк.

Бу сәһәдә бизим чаваб сәнәт достларымыздан, бу күн јарадычылыг јолуна гәдәм гојан көнч бестәкарлардан, һабәлә Азәрбајҹан мәктәбинә тәснил алан вә мусиги елминин инчиләкәрини јиләјан, өз сәнәт јолуну мүәјјәнләшдирмәјә кәдәр. Кәнч һәмкарларымыза гајғы вә диггәт көстәрмәк, онларын дүзүнү инкишафы етмәси, тәрбијә олунмасы, онларын јаратмагчы јолдаҹларынын göрә-биләчәји Азәрбајҹан бәстәкарлары мүасир мусиги комедијасынын нәшри тарихиндән сөз ачаркән «Әр вә арвад»дан хүсуси данышмалыјыг. Бу оперетта 1910-ҹу илдә јазылмыш вә һәмин ил мајын 24-дә тамашаја гојулмушдур. Үч һачыбәјов ону сағлығында нашр етдирмәјиб. Мүәллифин өлүмүндән 11 ил сонра «Мусиги комедијалары» топлусунда өз әдәби мәтнини һәнсы ил јазмасындан тәртиб едилдији көстәрилмир. Онун ориҹинал мүәлифинин ајдынлашдырмасы мәгсәдилә бу јазмаларын арашдырмалар мараглы суаллар доғурдуғу кими, бә'зи мүәлиҹләр сөләмәјә дә ијмәнәрләр.

Губад Гасымов «Азәрбајҹан мусиги театрынын јаранмасы вә инкишафы» (1949) мәгаләсиндә Әсәрин тәблиғини вериб, Карбәлајы Губад вә Мәрчан бәј образларынын гадына мүнасибәтиндән бәһс едәрәк фикрини әјанилә дүшүрмәк үчүн ашағыдакы парчаны мисал көтирир.

«...Диалог мәзәли Карбәлајы Кубадом и Марджан бегном со всей ясностью вскрывает взгляды обоих на женщину.

Карбәлајы Кубад — Ты прав, Марджан бек, и я тоже считаг, что двоежество — дело хорошее, ибо всего у мужчины должно быть много. Так, например, вместо одной папахи—пусть будет две-три; вместе двух пар брюк три-четыре. Разве это плохо?

Марджан бек — Кто мог вскрикнуть против этого?

Карбәлајы Кубад — Так и с женщой. Если имеешь двух — хорошо, если имеешь трох — то еще лучше. Не так ли, Марджан бек?...

Марджан бек — Мой совет тебе, Карбәлајы Кубад, имей всегда пару жен...»

Нүмунә көтирилән парчанын азәрбајҹанчаја Y. Һачыбәјовун өз «Мусиги комедијалары» топлусунда, өз әдәби мәтнинә göрә, «Мусиги комедијалары» (1-ҹи чилд) һаг. Бәс бу ја бунда бөјәнәр бајата фәргләри өз илә нә ејнидир?

Арашдырмалар көстәрир ки, 1920-ҹи илдә Г. Гасымов Азәрбајҹан бәстәкарлары вә ифачылары ичтимаиләнмәсинә, мәнәвијјатынын инкишафына бөјүк тәсир көстәрмәк мәгсәдилә «Мусиги комедијалары» адлы бир әсәр јазмышдыр. Бу әсәр Азәрбајҹан КП МК-нын гәрары әсасында, одәбәмдәнин ирсинә әвәзсиз гајғыдыр. Бу гәрар бадиа классикләринин да әдәби ирсини ејрәнмәк, нашрини вә тәблиғини јахшылашдырмаг саһәсиндә јени мәналарда ачыр. Классик әдәби ирсин тенстиндә тәнгиди мүасир филологијанын мүһүм саһәләриндән сајылыр вә јазмачынын јарадыҹылығы ишини јүксәк мәнәвијјат вә јүксәк мәсәлә ичтимаиләнмәсинә јөнәлдиләрәк тәнгиди јанашмаг кәрәк.

Бу сәһәдә бизим чаваб сәнәт достларымыздан, бу күн јарадычылыг јолуна гәдәм гојан көнч бестәкарлардан, һабәлә Азәрбајҹан мәктәбинә тәснил алан вә мусиги елминин инчиләкәрини јиләјан, өз сәнәт јолуну мүәјјәнләшдирмәјә кәдәр. Кәнч һәмкарларымыза гајғы вә диггәт көстәрмәк, онларын дүзүнү инкишафы етмәси, тәрбијә олунмасы, онларын јаратмагчы јолдаҹларынын göрә-биләчәји Азәрбајҹан бәстәкарлары мүасир мусиги комедијасынын нәшри тарихиндән сөз ачаркән «Әр вә арвад»дан хүсуси данышмалыјыг. Бу оперетта 1910-ҹу илдә јазылмыш вә һәмин ил мајын 24-дә тамашаја гојулмушдур. Үч һачыбәјов ону сағлығында нашр етдирмәјиб. Мүәллифин өлүмүндән 11 ил сонра «Мусиги комедијалары» топлусунда өз әдәби мәтнинә